

Sygn. akt VII U 3665/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2019r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Stachurska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 4 października 2019r. w Warszawie

sprawy S. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania S. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W.

z dnia 13 maja 2019 roku, znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, że S. B. nie jest zobowiązany do zwrotu emerytury przysługującej J. B., pobranej za okres od 1 marca 2019r. do 31 marca 2019r. w kwocie 3.359,29 zł (trzy tysiące trzysta pięćdziesiąt dziewięć złotych dwadzieścia dziewięć groszy).

UZASADNIENIE

S. B. w dniu 14 czerwca 2019r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 13 maja 2019r., znak: (...), wnosząc o jej uchylenie.

Zaskarżonej decyzji odwołujący zarzucił naruszenie art. 136a ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez nieuwzględnienie pełnomocnictwa do odbioru emerytury i jej wstrzymanie w miesiącu śmierci emeryta, a uzasadniając swe stanowisko wskazał, że posiadał od emerytki J. B. pełnomocnictwo do odbioru emerytury. Ponadto zacytował art. 136a ust. 2 ww. ustawy i podkreślił, że ustawodawca przyznaje prawo do świadczenia również osobie zmarłej (na okres po dniu śmierci). W związku z powyższym nie ulega wątpliwości, że emerytura za miesiąc, w którym nastąpiła śmierć ubezpieczonego, jest świadczeniem należnym. Dodatkowo odwołujący powołał się na orzeczenia Sadu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 12 lipca 2017 roku, sygn. akt III AUa 726/16 oraz Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14 maja 2015r., sygn. akt III AUa 1390/14 (odwołanie z dnia 12 czerwca 2019r., k. 3 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie z dnia 3 lipca 2019r. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Organ rentowy uzasadniając swe stanowisko wskazał, że zobowiązał odwołującego na podstawie art. 138 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 marca 2019r. do 31 marca 2019r. w kwocie 3.359,29 zł, a odnosząc się do argumentacji powołanej w odwołaniu podkreślił, że w dniu 14 marca 2019r. wpłynął do organu rentowego odpis skrócony aktu zgonu J. B.. J. B. w dniu śmierci, tj. 9 marca 2019r., była uprawniona do emerytury wraz z dodatkiem

pielęgnacyjnym. Termin płatności świadczenia był ustalony na 25 dzień każdego miesiąca. Świadczenie za marzec 2019r. w kwocie 3.359,29 zł zostało nadane przekazem pocztowym adresowanym do J. B.. W toku postępowania reklamacyjnego z Poczta Polska S.A. zostało ustalone, że wskazane świadczenie zostało nienależnie pobrane w dniu 27 marca 2019r. przez S. B.. Zgodnie z art. 138 ust. 1 ustawy emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. W świetle ust. 3 wymienionego przepisu, za nienależnie pobrane świadczenia uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu. Art. 101 ww. ustawy stanowi zaś, że prawo do świadczeń ustaje wraz ze śmiercią osoby uprawnionej. Natomiast zgodnie z art. 101 § 2 k.c. pełnomocnictwo wygasa ze śmiercią mocodawcy.

Z powyższego wynika, że z chwilą śmierci J. B., tj. 9 marca 2019r., wygasło udzielone przez zmarłą pełnomocnictwo. Potwierdza to również Sąd Apelacyjny w Gdańsku w powołanym przez organ rentowy wyroku z dnia 17 listopada 2015r., sygn. akt III AUa 953/15 (odpowiedź na odwołanie z dnia 3 lipca 2019r., k. 7 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. B., zamieszkała w miejscowości J. przy ulicy (...), od 4 kwietnia 2003r. pobierała emeryturę. Świadczenie było wielokrotnie przeliczane i waloryzowane i w ostatnim okresie organ rentowy wypłacał je J. B. wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym w łącznej kwocie 3.359,29 zł. Termin płatności świadczenia był ustalony na 25 dzień każdego miesiąca (decyzja ZUS z dnia 25 marca 2003r. o przyznaniu emerytury, k. 18 – 19 akt emerytalnych, decyzje ZUS o waloryzacji i o przeliczeniu emerytury, 22 – 29 akt emerytalnych, decyzja z dnia 10 lipca 2017r. o przyznaniu dodatku pielęgnacyjnego, k. 35 akt emerytalnych).

W dniu 25 marca 2017r. J. B. udzieliła pełnomocnictwa pocztowego nr 81 dla S. B., zamieszkałego w miejscowości J. przy ulicy (...). Zgodnie z pełnomocnictwem odwołujący został upoważniony od dnia 25 kwietnia 2017r. do odwołania, do odbioru i kwitowania różnego rodzaju przesyłek, a także emerytury (pełnomocnictwo pocztowe, k. 4 a.s.).

W dniu 9 marca 2019r. J. B. zmarła. Odpis skrócony aktu zgonu wpłynął do organu rentowego w dniu 14 marca 2019r. (odpis skrócony aktu zgonu, k. 37 akt emerytalnych).

Organ rentowy przeprowadził postępowanie reklamacyjne z Poczta Polska S.A. i ustalił, że emeryturę wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym za marzec 2019r. odebrał w dniu 27 marca 2019r. S. B., na podstawie pełnomocnictwa pocztowego nr 81 (przekaz pocztowy, k. 39 akt emerytalnych). W związku z tym Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał w dniu 13 maja 2019r. decyzję znak: (...) w której zobowiązał S. B. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 marca 2019r. do 31 marca 2019r. w kwocie 3.359,29 zł (decyzja z dnia 13 maja 2019r., k. 42 akt emerytalnych).

Powyższy stan faktyczny, który nie był sporny między stronami, Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego oraz dokumentu złożonego przez odwołującego oceniając, że ich wiarygodność nie budziła wątpliwości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie S. B. podlegało uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2018r., poz. 1270 ze zm.), zwanej dalej „ustawą emerytalną”, osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu (ust. 1). Za nienależnie pobrane świadczenia uważa się:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia (ust. 2).

Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu (ust. 3). Z kolei art. 101 ustawy emerytalnej, o którym organ rentowy wspomniał w odpowiedzi na odwołanie, przewiduje, że prawo do świadczeń ustaje:

- 1) gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa;
- 2) ze śmiercią osoby uprawnionej.

W rozpatrywanej sprawie uprawniona do emerytury J. B. zmarła w dniu 9 marca 2019r., co powoduje, że wraz z jej śmiercią ustalo prawo do przysługującego jej świadczenia. Jednocześnie nie było sporne, że odwołujący S. B. w dniu 27 marca 2019r., a więc po śmierci J. B., pobrał świadczenie za marzec 2019r. Powyższe, wbrew stanowisku organu rentowego, nie oznacza jednak, że S. B. należało zobowiązać do zwrotu emerytury za ww. miesiąc. Zdaniem Sądu świadczenie, które odwołujący pobrał w kwocie 3.359,29 zł nie było nienależne, a to dlatego, że art. 136a ust. 2 ustawy emerytalnej stanowi, że w razie śmierci emeryta lub rencisty wstrzymanie wypłaty świadczenia następuje od miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym zmarł emeryt lub rencista.

Powyższe jednoznacznie potwierdza więc, że uprawnionemu emerytowi czy renciście bądź osobie sprawującej nad nim opiekę, wypłaca się świadczenie za miesiąc, w którym nastąpił zgon emeryta czy rencisty. W ocenie Sądu, stanowisko zaprezentowane przez organ rentowy jest zatem błędne. Wykładnia art. 101 pkt 2 i art. 136a ust. 2 oraz art. 138 ustawy emerytalnej pozwala na wyprowadzenie wniosków, że ustawodawca przyznaje prawo do świadczenia również osobie zmarłej (na okres po dniu śmierci, za cały miesiąc, w którym nastąpił zgon). Stwierdzenie to ma znaczenie, gdy uwzględni się, że bank prowadzący rachunek emeryta lub rencisty jest zobowiązany zwrócić organowi rentowemu świadczenie przekazane za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy (art. 138a ustawy emerytalnej). Zestawienie powyższych przepisów upoważnia do postawienia tezy, że emerytura lub renta za miesiąc, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, jest świadczeniem należnym, a jego przelew na rachunek w banku, bądź też wypłata osobie uprawnionej do jej odbioru za życia emeryta, bądź rencisty, nawet po dacie jego śmierci, stanowi prawidłową wypłatę (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 grudnia 2014r., sygn. akt III AUa 92/14). Zatem uprawnionemu renciście bądź osobie sprawującej nad nim opiekę, wypłaca się świadczenie także za miesiąc, w którym nastąpił zgon rencisty (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14 maja 2015r., sygn. akt III AUa 1390/14).

W rozpatrywanym przypadku S. B. posiadał pełnomocnictwo do odbioru emerytury udzielone mu przez J. B., zatem w świetle wskazanych przepisów i powołanych poglądów orzecznictwa, nie może być mowy o obowiązku zwrotu pobranego świadczenia, które nie jest nienależne.

W ocenie Sądu inną istotną okolicznością, o której nie wspomniał odwołujący, ale która również przesądza o niezgodności z prawem zaskarżonej jest to, że świadczenie zostało wypłacone odwołującemu, jako osobie niewskazanej w decyzji oraz po śmierci osoby uprawnionej, z przyczyn zależnych od organu rentowego. Cytowany wyżej przepis art. 138 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach obliuguje osobę inną niż wskazana w decyzji do zwrotu wypłaconego do jej rąk świadczenia o ile wypłata świadczenia nastąpiła z przyczyn niezależnych od organu rentowego, tzn. nie była wynikiem błędu tego organu (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 marca 2015r., III AUa 719/14; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 22 października 2015r., III AUa 2111/14). Tymczasem w rozpatrywanej sprawie wypłata świadczenia emerytalnego, którego zwrotu zażądał organ rentowy, nastąpiła z przyczyn leżących po stronie organu rentowego, co wyłącza możliwość żądania jego zwrotu na podstawie art. 138 ust. 3 ustawy. Takie stwierdzenie uzasadnia fakt, że w dniu 14 marca 2019r., czyli 11 dni przed ustalonym na 25 dzień każdego miesiąca terminem wypłaty emerytury, organ rentowy został powiadomiony o śmierci uprawnionej J. B.. Mimo tego, będąc powiadomiony o śmierci pobierającej emeryturę, nie podjął decyzji o wstrzymaniu wypłaty świadczenia, najprawdopodobniej

wskutek niewłaściwej organizacji pracy Zakładu polegającej na braku odpowiedniego i niezwłocznego przekazu informacji między poszczególnymi komórkami organizacyjnymi.

W związku z tym – niezależnie od okoliczności, o których była mowa w początkowej części rozważań, a wiążącej się z brzmieniem art. 136a ustawy emerytalnej - należało przyjąć również, że do wypłaty świadczenia nie doszło z przyczyn niezależnych od organu rentowego przez co pobrana przez odwołującego kwota 3.359,29 zł nie może podlegać zwrotowi na podstawie art. 138 ust. 3 ustawy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł o zmianie zaskarżonej decyzji w sposób oznaczony w wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...)